

Boshlang'ich sinflarda qiziqarli matematika darslarini tashkil etish usullari

Termiz davlat pedagogika instituti
Maktabgacha boshlang'ich ta'lim fakulteti
3-bosqich talabasi: **Nishonova Durdon**
Ilmiy rahbar : Termiz davlat pedagogika instituti
o'qituvchisi **Qobilova Kamola Azamat qizi**

Anatatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda matematika darslarini qiziqarli va samarali tashkil etish usullari yoritiladi. O'quvchilarning matematikaga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning ijodiy va mantiqiy tafakkurini rivojlantirish uchun innovatsion metodlar, o'yin texnologiyalari, interfaol yondashuvlar va vizual vositalardan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, amaliy mashg'ulotlar, muammoli ta'lim, jamoaviy ish usullari hamda zamonaviy axborot texnologiyalarining matematika darslarida qo'llanilishi bo'yicha tavsiyalar beriladi. Ushbu tadqiqot boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun amaliy qo'llanma sifatida xizmat qiladi va dars jarayonini yanada samarali, qiziqarli va tushunarli qilishga yordam beradi.

Kalit so'zlari: Boshlang'ich sinf, Qiziqarli matematika, Interfaol metodlar, O'yin texnologiyalari, Mantiqiy tafakkur, Muammoli ta'lim, Innovatsion metodlar, Differensial yondashuv Vizual vositalar, Axborot texnologiyalari

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematika faniga qiziqish uyg'otish va ularning bilish faolligini oshirish muhim vazifalardan biridir. An'anaviy ta'lim metodlaridan tashqari, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va texnologiyalardan foydalanish darslarni yanada samarali va qiziqarli qiladi. Quyida boshlang'ich sinflarda matematika darslarini qiziqarli tashkil etishning samarali usullari ko'rib chiqiladi. O'yin orqali o'rganish boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun juda samarali usullardan biridir. O'yinlar o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi, motivatsiyasini oshiradi va ular mustaqil fikrlashga o'rganadilar.

Qo'llash mumkin bo'lgan o'yinlar:

"Kim tezroq?" – misollarni tez va to'g'ri yechish bo'yicha musobaqa.

"Matematik domino" – raqamlar yoki misollar bilan ishlash uchun maxsus kartochkalar orqali o'yin.

"Matematik kvest" – turli joylarga yashirilgan topshiriqlarni bajarish orqali masalalarni yechish.

2. Interfaol metodlardan foydalanish

Interfaol metodlar o'quvchilarning faolligini oshirib, ularni dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi.

Asosiy interfaol metodlar:

"Aqliy hujum" – o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifodalab, turli variantlarni taklif qilishadi.

"Teskari masala" – o'qituvchi javobni aytadi, o'quvchilar esa masalani o'zlari tuzishadi.

"Juftlikda ishlash" – o'quvchilar juft bo'lib, birgalikda masalalarni yechishadi.

3. Muammoli ta'lim usuli

Muammoli ta'lim orqali o'quvchilar mustaqil fikrlashga, yangi bilimlarni izlashga va tadqiqot olib borishga o'rganadilar. Masalan:

O'quvchilarga biror murakkab masala beriladi va uni hal qilish uchun mustaqil izlanishlari so'raladi.

O'qituvchi savollar orqali o'quvchilarni yechimga yo'naltiradi, lekin tayyor javobni bermaydi.

4. Vizual va ko'rgazmali vositalardan foydalanish

O'quvchilar ko'rish orqali ma'lumotni yaxshiroq qabul qilishadi, shuning uchun vizual materiallar darsni tushunarli va qiziqarli qiladi.

Qo'llanilishi mumkin bo'lgan vositalar:

Geometrik shakllar va maketlar

Rangli kartochkalar

Interfaol doskalar va slaydlar

Matematik plakatlar va diagrammalar

5. Hayotiy misollar bilan tushuntirish

Matematikani hayotiy vaziyatlar bilan bog'lash o'quvchilarga bilimlarni yaxshiroq tushunish va eslab qolish imkonini beradi.

Masalan:

Do'kondagi savdo jarayoni orqali qo'shish va ayirishni tushuntirish.

Kundalik hayotdagi o'lchov birliklarini amaliyotda qo'llash.

O'quvchilar sinfda guruhlariga bo'linib, real hayotdagi masalalarni yechishlari mumkin.

6. Axborot texnologiyalaridan foydalanish

Zamonaviy texnologiyalar matematika darslarini interfaol va qiziqarli qiladi. Qo'llanilishi mumkin bo'lgan texnologiyalar: Interfaol doska – misollar va masalalarni vizual tarzda ko'rsatish. Matematik dasturlar va ilovalar – "GeoGebra", "Kahoot", "Quizizz" kabi onlayn platformalar orqali mashqlar bajarish. Video darslar va animatsiyalar – murakkab mavzularni tushuntirishda foydali. Boshlang'ich sinflarda

matematika darslarini qiziqarli tashkil etish uchun innovatsion yondashuvlar, interfaol metodlar, o'yin texnologiyalari va vizual vositalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Darslarni qiziqarli va tushunarli o'tish o'quvchilarning matematikaga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularning fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, o'qituvchilar an'anaviy usullardan tashqari, zamonaviy va kreativ metodlardan ham faol foydalanishlari lozim.

Xulosalar Boshlang'ich sinflarda matematika darslarini qiziqarli va samarali tashkil etish o'quvchilarning bilim olish jarayoniga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va interfaol metodlar yordamida darslarni jonlantirish mumkin. 1. O'yin texnologiyalari – o'quvchilarning faolligini oshirib, dars jarayonini yanada qiziqarli qiladi.

2. Interfaol metodlar – o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga yordam beradi.

3. Muammoli ta'lim – o'quvchilarni mustaqil izlanishga va yechim topishga o'rgatadi.

4. Vizual va ko'rgazmali vositalar – mavzularni tushunishni osonlashtiradi va eslab qolish jarayonini tezlashtiradi.

5. Hayotiy misollardan foydalanish – matematikani real hayot bilan bog'lash orqali tushunchalarni chuqurroq anglash imkonini beradi.

6. Axborot texnologiyalaridan foydalanish – interfaol doska, onlayn test va matematik dasturlar yordamida darslarni yanada samarali tashkil qilish mumkin. Shunday qilib, matematika darslarini qiziqarli tashkil etish o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularning matematik tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. O'qituvchilar an'anaviy usullardan tashqari, zamonaviy va innovatsion yondashuvlardan faol foydalanishlari lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha strategik yo'nalishlar" to'g'risidagi qarorlari va farmonlari.

2. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2020.

3. S. A. Vakhidova, R. B. Mavlonova. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.

4. N. A. Tursunov. Matematika darslarida innovatsion metodlar. Toshkent: Ilm ziyo, 2021.

5. J. Vygotskiy. Bolalar psixologiyasi va ta'lim. Moskva: Pedagogika, 1986.

6. P. Ya. Galperin. O'quvchilarning aqliy rivojlanishi va o'qitish metodikasi. Moskva: Pedagogika, 1998.

7. M. A. Xodjayev. O‘yin texnologiyalarining boshlang‘ich ta‘limda qo‘llanilishi. Toshkent: Fan, 2022.

8. V. N. Bogoyavlenskiy. Muammoli ta‘lim va uning pedagogik asoslari. Moskva: Pedagogika, 2003.

9. Xalq ta‘limi vazirligi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun matematika darsliklari. Toshkent: Sharq, 2023.

10. Onlayn resurslar:

www.ziyonet.uz – O‘zbekiston ta‘lim portali.

www.edu.uz – O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi vazirligining rasmiy veb-sayti.

www.khanacademy.org – Matematika va boshqa fanlar bo‘yicha xalqaro interfaol ta‘lim platformasi.